Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 16 Listopad 2000 14:32

"Jutarnji list" donosi na naslovnoj stranici. I već kako to obično biva u samom tekstu stvari nisu tako "ozbiljne" kako su najavljene. U osnovi spor se svodi na dva problema. Prvi je kako porezno tretirati zadržanu dobit. Drugi se odnosi na oporzivanje imovine u kojem se može, prema napisu u novinama, prepoznati ostatak "starog sustava" kojeg je "krasilo" ispitivanje porijekla imovine. Meni, međutim, nije namjera komentirati sporna mjesta jer nisam imao priliku vidjeti izvorne materijale pa je moguće da problem "nisam shvatio". Ono što želim komentirati jest porezna reforma kao takva.

U prvom koraku, valja istaknuti, dobro je da je upravo izabran taj i takav naslov jer se **u Hrvatskoj vrijeme trajanja bilo kojeg podsistema privrednog sistema određuje vremenom stranke na vlasti. Bitno je ukazati kako je prethodno učinjeno krivo i kako će novi prijedlozi biti spasonosni lijek za svekolike probleme u privredi.**
Jasno je da to nije točno i da to ne može biti istina. Ništa nije tako loše kao što se to sada tvrdi niti je u poreznom sistemu bilo sve tako idealno kako je to tvrdila prethodna vlast.

Napominjem da nije riječ samo o poreznom sistemu. Jednako se odnosimo prema svim rješenjima. Tako je prethodna vlast sva naslijeđena rješenja proglašavala katastrofalnim, a materijalno nasljeđe ništavnim. Ipak, pojedinci su privatizirali to ništavno nacionalno bogatstvo. Danas smo tu gdje jesmo. No, vratimo se našoj temi.

O porezima sam napisao velik broj tekstova i komentara. To je jedan od problema kojem sam posvetio mnogo vremena. Profesionalni ekonomisti i poreznici znaju za tu činjenicu i ovom prilikom neću se pozivati na moje radove jer su javno objavljeni a jedan broj se nalazi i na ovim web. stranicama. Želim nešto reći o principima pristupa reformi bilo privrednog sistema ili samo nekog njegovog djela.

Problem je kad ne znaš kamo ideš. Problem je kad ne znaš odakle ideš. Problem je kad ne znaš koliko te košta put kamo ideš (što ne znaš). Iz čega slijedi da ne znaš ni kako ideš. Koliko god išao ne ideš nigdje. Jednako se približavaš cilju kojeg ne znaš kao što se i udaljuješ od tog zamišeljenog cilja. Očito je sve sporno. Što je autor ovih redaka želio reći?

Prvi korak koji je bitan jest određenje Koncepcije i strategije razvoja. Dakle, u prvom koraku moramo odrediti koji su to svekoliki ciljevi koje Hrvatska država želi ostvariti za svoje građane. Nadalje, model ostvarenja, iako tržišan, mora se jasno odrediti. Kao što je znano postoji anglosaski model, na jednoj strani, i, rajnski model, na drugoj strani. Dosadašnja privredno sistemska rješenja su koristila iskustva i jednog i drugog modela tržišta. Već tu stvari postaju sporne. Kada se jednom odredi model tržišta koji je u suglasju sa Koncepcijom razvoja tada valja izabrati "najjeftiniji" put kako postavljene ciljeve ostvariti uvažavajući početno stanje - dijagnozu stanja.

Kako postoji interakcija između sistema i politike to je jasno da valja poći od cjelokupne društvene reprodukcije i konstruirati takav privredni sistem koji će bit dovoljno "protočan", "fleksibilan", itd., naprosto katalizator koji ne samo da neće usporavati procese već će ih ubrzavati. Smisao je politike da svojom intervencijom, putem instrumenata (mjera) ekonomske

politike, kada iz bilo kojeg razloga, sistem ne funkcionira poveća njegovu učinkovitost. To je u osnovi početak i kraj svake priče. Ono što valja dodatno imati na umu jest činjenica da jednom donesena mjera mjenja sistem jer ista postaje dio sistema i djeluje u mehanizmu složene muđuzavisnosti horizontalno (između elemenata, odnosno podsistema) i vertikalno (između sistema i nadsistema, odnosno podsistema i elementa). Izneseno nije moguće ignorirati. Kako reče veliki mislilac mi zakone možemo ignorirati ali ih ne možemo ukloniti.

Prema tome, dobro je da se ne ide u promjene bez obzira koliko nam se u datom trenutku čine značajnim ako nismo bar aproksimativno izračunali učinke tih i takvih promjena. Jednom moramo početi konstruirati i izgrađivati privredni sistem koji neće biti "listopadan" proizvod. Svaki "poprečni put" ima svoje ozbiljne rizike. Kada ne bi bilo tako put se ne bi niti gradio. Neka se stepenica može preskočiti ali se stepenište ne može to je van svake sumlje.

Iz iznijetog slijedi da bez prethodno dogovorene Koncepcije i strategije razvoja nije moguće vršiti reforme jer one uvijek koštaju jako mnogo bez obzira kako nam se to ponekad činilo da i nije tako.